

HJELP BARNET DITT MED Å LESE, SKRIVE, SNAKKE OG LYTTE

I de første årene i grunnskolen lærer elevene gjerne å lese gjennom rim, fortellinger og ved å bli lest for. Skrivning begynner gjerne med rabbel og tegninger. Aktivitetene nedenfor vil hjelpe barnet ditt med å utvikle disse ferdighetene. Velg ut de aktivitetene som passer best for deg og ditt barn. Husk at det er lurt å gjøre aktivitetene på det språket du behersker best. Hvis du behersker både morsmål og norsk, er det fint om dere kan gjøre aktivitetene på begge språk. Bruk gjerne nettstedet [www. morsmal.no](http://www.morsmal.no).

1. Del rim, regler, dikt og sanger på ditt morsmål med barnet og få barnet til å bli med. Gjør det også på norsk hvis du kan norske sanger, rim og regler.
2. Spar på pappesker og husholdningsartikler. La barnet bygge noe med pappeskene. Be barnet beskrive hva det bygger.
3. Ha en eske med gamle klær som barnet kan bruke for å kle seg ut i fantasifull lek.
4. Lytt til hvilke ideer barnet har, still spørsmål og be barnet om å fortelle mer.
5. Skriv ned historier som barnet forteller deg. La barnet selv lese historiene for deg etterpå.
6. Pek på og snakk om bokstaver og ord rundt deg - for eksempel på melkekartonger, bilskilt, plakater osv.
7. Lag enkel mat sammen med barnet. Les oppskriften og snakk om hva dere gjør.
8. Når dere rydder leker, systematiser lekene og snakk om hvilke leker som hører sammen.
9. Gå gjennom søppelposten du har fått på e-post og forklar forskjellen på god og dårlig informasjon på nettet.
10. Finn en plass hjemme hvor barnet kan sitte og skrive og tegne.
11. Snakk om familiebilder og historier.

Å fortelle historier

Historiefortelling er en fin måte å utvide barns fantasi, språk og lytteferdigheter. Du kan enten fortelle historier for barnet, eller du kan oppmuntre barnet til å fortelle deg historier. Historiefortelling kan for eksempel dreie seg om:

12. En person fra en bok eller et TV- program.
13. Et annet familiemedlem.
14. Barnets favorittleke.

Her er noen tips om hvordan du kan fortelle historier:

15. Gjør det spennende, med ulike stemmer, dukker og kroppsspråk.
16. Begynn med det som interesserer barnet ditt.
17. Fortell om hvem historien handler om og hvor og når handlingen skjer.

Å lese sammen

Når du leser, knytter du en sammenheng mellom tekst og tale. Å lese for barn er derfor svært betydningsfullt. Her er noen tips til hvordan dere kan lese sammen:

18. La barnet få velge bøker, tegneserier, blader, kataloger, multimediafortellinger eller CD/Dvd-er. Gå gjerne inn på www.morsmal.no for å se og lytte til flerspråklige fortellinger.
19. Diskuter bildene i en bok og ha en samtale om bildene.
20. Les bildebøker for å utvikle barnets fantasi, ideer og ordforråd. Navngi ting på bildene.
21. Barnets favorittbøker og historier kan leses og fortelles gang på gang.
22. Se etter rim, rytme eller repetisjon i det dere leser.
23. Oppmuntre barnet til å lage sine egne bøker med bilder og få barnet til å "lese" historien for deg.

La barnet lese...

La barnet overta lesingen av bøker når de har blitt godt kjent med innholdet og selv har lyst til å begynne å lese. Gi barnet tid til å arbeide med ordene når han eller hun leser for deg. Still spørsmål for å se om barnet forstår det de leser. Snakk gjerne sammen om innholdet på morsmålet, når barnet leser leselekser på norsk.

Gi barnet god tid til å prøve å lese et langt eller vanskelig ord. Still for eksempel slike spørsmål:

24. Se på bildet. Hva kan du se på bildet som starter med denne bokstaven?
25. Se på bildet. Hvilket ord synes du passer til bildet?
26. Hvilken bokstav starter ordet med? Hvilken lyd står bokstaven for?
Hvilken bokstav slutter ordet med?

Det er også viktig at du viser barnet hvordan du selv leser hver dag med ulike formål, for eksempel: matoppskrifter, gratulasjonskort, kalendere, handlelister, instruksjoner, kart, aviser, e-poster, skilt, nettsteder og bøker.

Å lese sammen...

Å prate om boka er en viktig del av å lese. Prat om boka før, under og etter lesingen, og få barnet til å snakke om sine egne tanker og ideer om boka. Du kan også stille spørsmål om boka når dere har lest litt og når dere har lest hele boka.

Her er noen spørsmål du kan stille før, under og etter å ha lest boka:

27. Hva har du lyst til å lese om?
28. Vil du velge en bok du kjenner?
29. Se på forsiden. Hva tror du denne boka handler om?
30. Hva skjer på bildene?
31. Hvordan kan vi finne ut hva de vanskelige ordene betyr?
32. Hva tror du kommer til å skje videre i boka?
33. Hva var din favorittdel av boka?
34. Hvem var din favorittperson i historien? Hvorfor likte du akkurat denne personen?
35. Hvis du kunne endre avslutningen av boka - hvordan ville slutten da ha blitt?

Idèer til lesing

36. Gå til nettsiden Bildetema ved å klikke på: <http://gandalf.uib.no/lexin/bildetema/>. Velg ditt morsmål og deretter et tema, for eksempel: Kjøkkenutstyr. Klikk, lytt, les og si ordene både på morsmål og norsk.
37. Få barnet til å fortelle deg om en opplevelse, og skriv det ned. Les det sammen med barnet.
38. Besøk ditt lokale bibliotek eller skolebibliotek for å velge bøker dere kan lese sammen.
39. Finn ut fakta om ditt hjemland for eksempel ved å gå inn på Wikipedia: www.wikipedia.org/. Fortell barnet om hjemlandet ditt.
40. Tegn eller mal bilder om innholdet på nettsiden.
41. Utforsk ord ved hjelp av en ordbok.
42. Snakk om hva forfattere og illustratører av en barnebok gjør.
43. Snakk om og bruk sentrale ord om bøker som for eksempel forside, bakside, innholdsside/innholdsfortegnelse, eller tittelen.

Lesing og skriving går hånd i hånd

Det å lære å skrive begynner gjerne med rabbel og tegninger. Dette er et viktig første skritt, og bør oppmuntres. Få barnet til å lese høyt det han eller hun har skrevet. Finn et sted, eller en egen mappe på datamaskinen hvor barnets skrivearbeid kan lagres og vises til barnet.

Bruk barnets erfaringer for å skape sammenhenger mellom å snakke, skrive og lese. Her er noen forslag:

44. Be barnet snakke om en opplevelse eller noe som interesserer.
45. Be barnet bestemme hvilken del av samtalen du skal skrive ned.
46. Skriv ned ideer som kommer fram, etter hvert som barnet snakker.
Bruk barnets språk.
47. Be barnet lese det du har skrevet.
48. Barnet kan også lage en tegning om det som er blitt skrevet.

Skriv gjerne hjemme hver dag

Det er fint om skriving er en like naturlig og hverdagslig aktivitet i hjemmet som lesing er det. La barnet se deg skrive for ulike formål, som for eksempel handlelister og bursdagskort. Du kan både skrive med hånd og på pc/nettbrett.

Her er noen tips til hvordan dere kan drive med skriveforberedende aktiviteter hjemme:

49. Skriv en handleliste. Stryk varene som dere har kjøpt etter handleturen.
50. Sett opp en tavle på kjøkkenveggen til å henge opp meldinger familiemedlemmer skriver til hverandre.
51. Gi barnet en blokk med klistrelapper for å skrive huskelapper til seg selv.
52. Planlegg og skriv din ukentlige middagsmeny sammen med barnet.
53. Skriv tekster til bilder i familiens fotoalbum.
54. Skriv «navn» på tegninger og andre ting barnet har laget.
55. Lag ord ved hjelp av magnetiske bokstaver og heng dem på kjøleskapet.
56. Lag og skriv gratulasjonskort, invitasjonsdagskort og takkekort sammen med barnet.
57. Lag en familiekalender på papir eller på datamaskin og skriv ned familiebegivenheter. Fortell barnet hva som skal skje i familien i nær framtid og om hvorfor, hvor og når begivenheten skal finne sted og om hvem som skal være med.